

COLOFON

REDACTIONEEL

¡Cómo No!, het informatieblad over de Stedenband, wordt uitgegeven door Amigos de Matagalpa van Stedenband Tilburg-Matagalpa. **¡Cómo No!** verschijnt drie maal per jaar met een oplage van 525 exemplaren en is ook te lezen op onze website, onder de tab Meer informatie. Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Beneluxlaan 74
5042 WS Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Bank: NL53 RABO 0170 2385 63 of
NL98 INGB 0002 7835 14

De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout
Toon Oomen
Miranda van der Klaauw
Herman Fitters
Louise Donjacour

Vormgeving

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

onderwijsdelegatie bij mural Christoffelschool

Foto's zonder naamvermelding

Diverse mensen hebben foto's gemaakt tijdens het werkbezoek, symposium en feestavond

Wies van Berkel
Mayke van den Broek
Frans Couwenberg
Elly van Dongen
Rob Giesberts
Harry Geuting
Miranda van der Klaauw
Arjan Lammerts
Gé Mooren
Angelique Smetsers
Bernite van Teeffelen
Gerda Woestenberg

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Angst

Onlangs zag ik op Canvas de documentaire *Corleone: mafia and blood* van Mosco Boucault. Hij vertelt het verhaal van Totò Riina, een boerenzoon uit Corleone die lid werd van de Cosa Nostra en uiteindelijk na veel bloedvergieten onder rivaliserende gangsters in de jaren tachtig *el capo dei capi*, de baas der maffiabazen werd. Riina's bijnaam was *La Belva* (Het Beest) vanwege zijn gewelddadig karakter (hij had meer dan honderd moorden op zijn geweten waaronder die van onderzoeksrechters Giovanni Falcone en Paolo Borsellino). De film laat maar weer eens zien wat honger naar macht met mensen kan doen.

'De angst regeert', schrijft Herman over de situatie in Nicaragua in deze *¡Cómo No!* in zijn artikel over het symposium. 'Helaas kunnen we vanuit hier niet veel doen om het machtsspel daar echt te beïnvloeden ... In elk geval kunnen we er niet over schrijven', voegt hij eraan toe.

Angst is een veelgebruikt middel om macht te consolideren, binnen de maffia, binnen de kerk, binnen de politiek. Want macht behoud je niet zomaar en als je eenmaal met veel moeite die macht hebt bevochten, als het je veel heeft gekost, dan wil je haar niet meer kwijt.

Op dit moment is het relatief rustig in Nicaragua; toerisme is zelfs weer mogelijk. 'Nicaragua is net zo veilig als de andere landen in Midden-Amerika', las ik. Maar: 'Praten over politiek doet men er niet of nauwelijks. Zeker niet als je het niet eens bent met de huidige regering', schrijft Frans in zijn stuk over zijn recente reis naar Matagalpa.

Misschien is die relatieve rust het gevolg van de angst?

Marian

I N H O U D

Maken we het verschil?	Herman Fitters	3
Een onderwijsavontuur	Rosa Emilia Gutiérrez	4
Sporten met het BeweegBuro	Gerda Woestenberg	6
Rekenen in de praktijk	Wies van Berkel	8
Een unieke ervaring	Ruth Álvarez-Urrutia en Guillermo	9
Speech voorzitter STM	Frans Couwenberg	10
Speech vice-voorzitter Comité Mano Vuelta	Franklin René Rizo Fuentes	12
Vijf vragen, twee generaties	Tien vrijwilligers	13
Terug in Matagalpa	Frans Couwenberg	16
Filmmiddag met Solidaridad	Aart de Jong	18
Terug in de tijd	An van Dixhoorn en Jos van der Sterren	19
Keune deed wat gedaan moest:		
zijn levenswerk	Herman Fitters	21
Amigos-avond		22
Kort nieuws		22
Dé foto van <i>¡Cómo No!</i>	Arjan Lammerts	24

Maken we het verschil?

Symposium internationale samenwerking

Veel mensen worden tijdens een reis door een ontwikkelingsland geraakt door wat ze zien en besluiten dan in actie te komen. Op eigen houtje bouwen ze een gaarkeuken of sturen ze hulpgoederen. De intenties zijn goed, maar hoe zinvol is zulke hulp?

Onder de veelbelovende titel (Hoe) Maken we het verschil? bood de Stedenband Tilburg-Matagalpa bij haar zoveelste jubileum opnieuw een goed inhoudelijk (feest)programma aan, waar vanuit het hele land deelnemers op afkwamen. Voornamelijk van andere stedenbandsteden, maar toch.

Ronald van der Hijden, directeur van het LBSNN (Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland Nicaragua) beet het spits af. De symposiumwerkgroep had hem gevraagd zijn visie te geven op de actuele situatie in Nicaragua. Die situatie –dat ontkent niemand– is ronduit slecht. Ronald had een afgewogen verhaal en sprak in alle eerlijkheid. Diezelfde openhartigheid wordt hem, zo bleek ons later, door bepaalde partijen in Nederland en Nicaragua nagedragen en verweten, tot bedreiging aan toe. Wie dat zijn weten we niet. In elk geval voor LBSNN voldoende reden om Ronald's verhaal niet zwart op wit aan *¡Cómo No!* te verstrekken. De angst die regeert in Nicaragua laat dus ook zijn sporen na in het stedenbandveld, spijtig genoeg. De relatieve rust in Nicaragua –op dit moment– is een schijn die bedriegt, zoveel is zeker. Helaas kunnen we vanuit hier niet veel doen om het machtsspel daar echt te beïnvloeden. Misschien moeten we het ook niet willen. In elk geval kunnen we er niet over schrijven.

Mirjam Vossen tijdens haar betoeg over de waarde van hulp

aandachtig publiek voor John Meulendijks bij het muzikaal intermezzo

Na een muzikaal intermezzo door John Meulendijks, de welbekende Tilburgse strijdlidzanger, was het woord aan Mirjam Vossen, een voormalig ontwikkelingswerker, thans onderzoeker en freelancejournalist. De centrale vraag dient beantwoord óf en zo ja welk sóort ontwikkelingswerk echt verschil maakt. We kennen allemaal de voorbeeld-mislukkingen. Goede bedoelingen leiden niet altijd tot goede projecten. Vossen heeft daarvan vrij recent nog een voorbeeld gezien, namelijk het introduceren van wecken in een Afrikaans dorp, door een enthousiaste Nederlandse 'pensionado'. Nee dus. Vossen pleit voor een herformulering van de symposiumvraag, namelijk in de bescheidener vraag: Hoe zorg je ervoor dat kleinschalige projecten zo zinvol mogelijk zijn?

De vraag stellen is hem beantwoorden. Het moet op de eerste plaats duurzaam zijn, dat wil zeggen dóórgaan als het particuliere initiatief stopt. Daarnaast moet een project NIET gericht zijn op datgene waar een gebrek aan is, want dat is vaak niet meer dan een *symptoom* van de armoede. Projecten dienen gericht te zijn op de *oorzaken* van armoede. Bijvoorbeeld het steunen van onderwijsvakbonden, zoals de stedenband doet. Als 'initiatiefnemer' moet je ten eerste het initiatief dáár laten en ten tweede veel geduld hebben. De meeste organisaties en de meeste particulieren doen dat dus niet.

Verder, als het gaat om de oorzaken van armoede (of beter: oorzaken van ongelijkheid) zien we in onze media zelden het structurele, macro-economische verhaal verteld worden en dat moet veel meer gebeuren. Slechts een op de tien organisaties doen dit. Slecht bestuur daarentegen wordt wél vaak genoemd. Volgens Vossen is de Stedenband Tilburg-Matagalpa een positieve uitzondering: bij STM staat al vanaf de oprichting in de statuten dat het a. gaat om opkomen voor kansarmen dáár en b. tegelijkertijd werken aan bewustwording hier. Dit volgens de welbekende drietrapsraket: **informer, reflecteren en activeren**. Een gevoel van solidariteit helpt daar natuurlijk bij. Maar het mag niet doorslaan in geven om het geven en een *framing* van de ander als het slachtoffer, van het Westen, of van natuurrampen. Slachtofferdenken helpt niet, volgens Vossen, maar zinvol helpen is wel degelijk mogelijk.

De sleutel echter ligt bij de mensen daar. Een conclusie die eerstgenoemde spreker ook trok. Daar moeten we het mee doen.

Herman Fitters

Ronald van der Hijden informeert over de situatie in Nicaragua

Op 5 oktober 2019 vierde de Stedenband haar 35-jarig bestaan. In die periode was ook een delegatie van zeven docenten uit Matagalpa op bezoek. Samen met hen en met vele vrijwilligers, donateurs en andere vrienden stonden wij stil bij 35 jaar vriendschap en solidariteit en vierden wij deze mijlpaal. Op deze en de volgende pagina's leest u diverse reacties op en impressies van het jubileum en het werkbezoek. Wij kijken terug op een mooie tijd.

Een onderwijsavontuur

Voor onderwijspsycholoog Gagné (1979) is leren een voortdurende mentaliteitsverandering. Leren is het verwerven van waarden, van kennis, vaardigheden en houdingen mogelijk gemaakt door (zelf)studie én ervaring.

Een uitwisseling tussen docenten is van grote waarde, vanwege het delen van leerstrategieën, die toegepast kunnen worden in de praktijk van het lesgeven. Het werken in teamverband is de sleutel voor het eigen maken van de leerstof. Dat vraagt risico's. Belangrijk is het grijpen van kansen, ongeacht de afstand, zoals wij, een groep Matagalpese docenten, nu de kans kregen om in Tilburg een belangrijke creatieve en innovatieve ervaring op te doen. Dat deden we in verschillende disciplines, die Tilburgse docenten voor ons hadden uitgewerkt.

Hoe moet ik dit grote onderwijsavontuur met onze Nederlandse vrienden beschrijven? Allereerst wil ik vermelden dat we gezien hebben wat Tilburgse kinderen allemaal doen om fondsen te verwerven voor onze scholen in Matagalpa. Elk steentje is een belangrijke bijdrage waarmee grote projecten

worden gerealiseerd, zoals de bouw van nieuwe lokalen en workshops voor docenten. Dit alles voor een betere onderwijskwaliteit. Het is prijzenswaardig om te zien met hoeveel liefde al deze mensen in Tilburg dit realiseren.

Ons bezoek had een groot doel; niet alleen om te leren, maar ook om kennis te delen en de praktijkervaringen mee te nemen voor onze eigen collega's. Bij elke school die we bezochten, leerden we nieuwe strategieën, die we nu in praktijk kunnen brengen. Zowel die praktijk als het overbrengen aan collega's waren de beloftes die we in Tilburg hadden gedaan. Elke les was een nieuw leermoment in onze professionele praktijk, waarin wij het prachtige vak van docent uitoefenen. En dat helpt ons weer in het verbeteren van het onderwijs aan onze kinderen.

En wat kan ik zeggen over de families die ons ontvingen in hun huizen en die ons vertrouwen, liefde en warmte gaven, ver weg van ons mooie Nicaragua? Er zijn geen woorden voor om al het moois te beschrijven dat we samen met deze families hebben beleefd ... **DANK JULIE WEL.**

Leren is een actieve methode die ons leert denken, argumenteren als ook beslissen en het draagt bij aan ons eigen leerproces om nog meer vaardigheden te verwerven. Zo hebben wij dit avontuur ervaren.

Matagalpa, december 2019
Docent Rosa Emilia Gutiérrez

Vertaling en bewerking Miranda van der Klaauw en Toon Oomen

poseren bij een samen beschilderd jubileumpandoeke

Erling werkt aan zijn masker

Matagalpinos en Tilburgers op de Pabo
foto: Gé Mooren

Marbely op de foto in de stijl van Rembrandt
foto: Arjan Lammerts

Sporten met het BeweegBuro

Stap in Nederland een gymzaal binnen en je ziet er allerlei materialen: van banken tot ringen, van matten tot bruggen, van bokken tot touwen. En een massa ballen in allerlei soorten en maten. Tja, dan moet je een verantwoorde gymles kunnen geven. Maar wat als je al die materialen niet hebt? Als je 'gymzaal' beperkt is tot een speelplaats of veldje en een paar ballen? Kun je dan een verantwoorde gymles geven? 'Ja', was het antwoord van Jan Posthumus van het BeweegBuro, 'dat kan'. Hoe geven we een goede gymles met weinig materialen: dat was één van de vragen van de docenten uit Matagalpa. De andere twee vragen: bied ons handvatten voor Eerste Hulp bij Sportongelukken en zijn er voorbereidende oefeningen voor sporten als handbal en volleybal?

Op maandag 23 september ging het BeweegBuro de uitdaging aan. Zeven leerkrachten van zusterscholen uit Matagalpa kwamen voor twee weken op bezoek. De eerste workshop vond plaats bij het BeweegBuro.

Het programma begon met een uitwisseling van kennis en gedachten over hulp bij sportongelukken. Dat is in Nederland niet anders dan in Matagalpa of waar ook ter wereld. Bij ernstige zaken, die op een basisschool gelukkig zelden voorkomen, ga je naar het ziekenhuis. Of je nu in Nederland of in Matagalpa woont. Het verschil zit 'm waarschijnlijk in de goed gevulde EHBO-trommels die wij in iedere gymzaal hebben staan.

Oefeningen voor alle kinderen

Na de heerlijke lunch was het tijd om te bewegen. Het weer was goed, we gingen met de hele club naar buiten. Met eenvoudige materialen als viltjes en wasknijpers kreeg Angelique twaalf volwassenen bloedfanatiek aan het sporten! En met zes ballen en een aantal pionnen was de groep wederom actief. Dat we tegelijkertijd bezig waren met voorbereidende oefeningen voor handbal, was even een bijkomstigheid.

Die voorbereidende oefeningen zagen we terug in de gymlessen die we op een paar scholen bezochten.

Op woensdag waren we te gast op een school in Dongen, waar we twee kleutergymlessen in de speelzaal bijwoonden. De speelzaal werd in drie vakken gedeeld. Voor ieder vak werd een activiteit kort toegelicht. De kinderen konden snel beginnen en kregen in drie kwartier drie verschillende activiteiten aangeboden. Allemaal bezig, allemaal actief.

Hetzelfde zagen we terug in de gymzaal waar we op donderdag mochten kijken bij twee gymlessen voor groep 7 en 8. Het doel van de les was om kinderen voorbereidende oefeningen voor handbal te geven. Ook hier was de zaal in drie vakken verdeeld en was er in ieder vak een speelse vorm bedacht om te gooien, te vangen en natuurlijk op doel te richten. Alexis en Erling deden mee met de gymles. Dat vonden de kinderen geweldig!

Rosa oefent de Heimlich-greep op Jan Posthumus van BeweegBuro

de bezoekgroep met medewerkers van het BeweegBuro

de Matagalpese docenten met medewerkers van BeweegBuro en vrijwilligers van de Stedenband

hoe zorg je er samen voor dat er vlakken van een kleur komen te liggen?

Op woensdagavond in de tweede week werden de zeven collega's uitgenodigd om mee te doen aan een volleybalavond. Voorafgaand aan het volleybaltoernooi gaf Loni, medewerker van het BeweegBuro, een korte workshop voorbereidende oefeningen om kinderen te leren volleyballen. Eenvoudig, het hoeft allemaal niet ingewikkeld. Kinderen kunnen met een ballon of een strandbal al jong beginnen.

Het BeweegBuro heeft de uitspraak 'Ja, dat kan' zeker waargemaakt. Naast de workshop en de gymlessen had het BeweegBuro gezorgd voor een map die iedere leraar mee mocht nemen naar haar of zijn eigen school. Daarin alles over EHBSO, de leergangen voor handbal, volleybal en honkbal en nog tal van suggesties voor actieve gymlessen. Uiteraard waren er ook mappen voor de andere scholen van de scholenband.

Een groot compliment voor het BeweegBuro is hier op z'n plaats. Jan, Angelique (workshop en gymlessen), Hugo (EHBSO), Loni (volleybal) en Lizette (lunch): hartstikke bedankt.

Gerda Woestenber

Rekenen in de praktijk

Vanuit het onderwijsveld in Matagalpa werd onder andere de vraag gesteld om voor het rekenen de kennis van vermenigvuldigen uit te diepen en handvatten aan te reiken. Andere vragen omtrent meetkunde hebben we laten liggen, omdat dit voor onze groep vanuit het basisonderwijs niet relevant werd gevonden.

Het eerste overleg was met de rekenwerkgroep: Frans, Gé, Rob, Mariëtte en mij op de pabo waar we met elkaar verkend hebben: wat gaan we doen en hoe gaan we met de onderwijzers uit Matagalpa aan de slag. We hebben ook gekeken naar de materialen die er op de pabo waren om eventueel te gebruiken en Mariëtte heeft haar kennis over het rekenen als proces met ons gedeeld en uitgelegd.

Voorafgaande aan het bezoek is in overleg met het Comité Mano Vuelta afgesproken dat de gasten hun opgedane kennis en ervaringen na terugkomst zouden delen met hun collega's van de andere scholen in Matagalpa. Deze opdracht hebben we als groep ook verwerkt in het aangeboden programma.

Mariëtte heeft zaken voorbereid en Frans heeft contact gelegd met het Reken-huis¹ om weer gebruik te maken van de kennis en het materiaal van Frans Moerlands.

Herkenning en succeservaringen

Afgesproken werd om met workshops te gaan werken met de groep. Alle gasten hebben, ondanks hun verschillende achtergronden, overeenkomstig hun wens de rekenworkshops bij het Reken-huis en op de pabo actief gevolgd. De theorie van de ijsberg is als basis gebruikt om handreikingen te geven voor de aanpak van het vermenigvuldigen. We zijn hierbij steeds uitgegaan van de gebruikte methodes in Nicaragua. Onze gedachte was dat de opgedane kennis dan voor de andere collega's makkelijk in te passen was in hun lopende programma.

De 'ijsberg'-theorie geeft aan dat er allereerst inzicht nodig is voor je met echte sommen kunt gaan werken. Er is steeds gewerkt met concrete materialen die ook in Nicaragua makkelijk voorhanden zijn. Tijdens de workshops zijn de gasten vooral bezig geweest met het ontwikkelen van eigen vaardigheden om op een voor hen nieuwe manier het vermenigvuldigen aan hun leerlingen

aan te bieden. Bij het Reken-huis zijn ze vooral zelf praktisch ontdekkend bezig geweest en op de pabo hebben ze gewerkt aan de opdracht om een les 'vermenigvuldigen' te maken en deze te geven aan de groep met zoveel mogelijk concrete voorbeelden.

In de twee weken dat de docenten hier waren, zijn er ook bezoeken afgelegd aan verschillende basisscholen aangesloten bij de stedenband en aan stagescholen van de pabo. Daar hebben de gasten rondgekeken bij rekenlessen en de aanwezige materialen nog eens in handen genomen en bedacht hoe ze dit thuis ook zouden kunnen maken/gebruiken.

Er was veel herkenning en de succeservaringen maakten dat iedereen enthousiast werd en genoot van elkaars presentaties. Er zijn al materialen ontwikkeld door de gasten zelf om te delen met hun collega's.

De werkgroep kan concluderen dat het een effectief en uitdagend bezoek is geweest. We zijn benieuwd naar het vervolg en de eerste facebookberichten laten zien dat er al flink kennis gedeeld is.

Wies van Berkel

¹ Het Reken-huis is per 1 september 2019 overgegaan in Expertisecentrum Rekenhuis Primair.

Juan, Erling en Franklin werken aan een rekenopdracht

Marbely, Frans Moerlands van het Reken-huis en Juan
foto's: Gé Mooren

Een unieke ervaring

Toen Miranda ons vroeg of we iets zouden kunnen betekenen voor de docenten uit Matagalpa die naar Tilburg kwamen, had ik zo mijn twijfels, maar uiteindelijk heb ik toch een logeerplek voor de twee weken aangeboden. Vanwege taallessen die ik in de woonkamer geef, vond ik twee weken eigenlijk te lang. Maar mijn herkomst uit en werkervaring in Midden-Amerika maakte de mogelijkheid om met een Nicaraguaanse docent(e) van gedachten te kunnen wisselen toch wel aantrekkelijk. Nu zijn we ontzettend blij dat we la profe Sandra te logeren hebben gehad.

bezoek aan kamp Vught

de bezoekgroep tijdens een uitstapje naar Oisterwijk, (Sandra, tweede van rechts)

Ze was heel leuk en bescheiden. Na onze eerste avondmaaltijd heeft ze aan de hand van haar notebook vragen gesteld over onze huisregels. Ze wilde ook wel een handje helpen bij de huiselijke beslommeringen. Zij heeft ook heel netjes verteld dat ze buiten het programma van de Stedenband moest studeren, want zij schrijft een masterscriptie Wiskunde, dus daarom zou zij vaak op haar kamer zijn.

Onze gast heeft zich zorgvuldig aangepast. Geen enkel moment verstoorde ze onze dagelijkse bezigheden. Het was voor ons gezellig met haar te praten. Wat ze vertelde was heel interessant. Je kunt merken dat ze een echte wiskundige is, zoals ze de situatie analyseert. En ze kon ook leuke anekdotes vertellen over haar werkervaring in de stad en op het platteland. Zij was leergierig en is een rasechte docente. En mocht dat te weinig zijn, ze kon ook nog eens lekker koken. Op een dag heeft ze *sopa de res* (rundvleessoep) gemaakt. We hebben die soep *sopanica* gedoopt.

We vonden het aan de ene kant wel jammer dat ze zo'n druk programma had, want we hadden haar graag de omgeving van Tilburg en Den Bosch laten zien. Aan de andere kant wisten we dat ze hier geen toerist was.

Voor mij persoonlijk was de dagelijkse omgang met Sandra een unieke ervaring. Het was een *déjà-vu*, alsof ik was teruggekeerd naar mijn wortels en vroegere werk. Mijn herinneringen aan Ocotal en Managua kwamen weer naar boven. En vooral mijn kijk op Latijns-Amerika kon wel een opfrisser gebruiken. In Nederland wordt Latijns-Amerika als ontwikkelingsregio vaak gesimplificeerd.

Ruth Álvarez-Urrutia en Guillermo

Speech voorzitter Stedenband Tilburg-Matagalpa

Beste vrienden

Trots sta ik hier bij de start van het avondprogramma van ons 35-jarig jubileum. Welkom aan allen, maar vooral welkom aan onze Matagalpese vrienden. Ze zijn hier al een week en tonen aan alles dat ze het geweldig naar hun zin hebben. Deze week, maar ook volgende week staan bol van activiteiten. Drie interessante workshops op het gebied van het onderwijs aan basisschoolkinderen en daarbij passende bezoeken aan de zusterscholen hier in Tilburg. Uiteraard is er ook tijd voor de broodnodige ontspanning waarvan ze hier in Tilburg volop kunnen genieten. En morgen gaan ze naar Amsterdam, voor de meesten een droom die uitkomt. Twee weken op bezoek in Tilburg zijn voor hen en voor ons tropenweken in ons koude regenachtige kikkerland. Veel bezoeken aan scholen, veel besprekingen met tal van instanties en vrijwilligers van onze stedenband. Ik kom daar straks nog op terug.

Zeker ook een bijzonder welkom aan al onze vrijwilligers van toen en die van nu. Tal van bekenden en oude vrienden heb ik vanmiddag en tijdens het diner aan het begin van deze avond al mogen begroeten. Jullie aanwezigheid toont aan dat we een springlevende club zijn. Het blijkt dat Matagalpa en haar inwoners bij velen een bijzondere plek hebben ingenomen. Diep respect heb ik voor de mensen die zich al die 35 jaar hebben beziggehouden met het werk van de stedenband. Ze hebben zich al die 35 jaar ingezet om de ontwikkeling in Matagalpa mee vorm te geven. Uitgangspunt van eenieder hierbij was en is de solidariteit en de vriendschap met de Matagalpese bevolking. Een bijzondere groep die steeds laat blijken het werk van onze stedenband te waarderen zijn de mensen die zich de Amigos van Matagalpa laten noemen. Zij zorgen ervoor dat de organisatie in moeilijke tijden het hoofd kan blijven bieden aan de financiële gevaren die op ons afkomen. We zullen hopelijk in de nabije toekomst op hen kunnen blijven rekenen.

Bij een jubileum zoals we dit vanavond vieren hoort een terugblik. Het voert te ver om dit in mijn toespraak te realiseren. Jullie zouden dan ook al na enkele minuten in slaap vallen, onrustig worden of gillend weglopen. Als je meer wilt weten over het werk in de voorbije jaren, raad ik je aan, om straks te kijken naar de ppp 35 jaar stedenband.

Wél wil ik met jullie het toekomstperspectief van onze stedenband delen. Want we zijn er absoluut nog niet. Veel is gerealiseerd in Matagalpa. Toch blijven er nog ontelbare wensen, mogelijkheden en problemen die om een reactie vragen.

In het afgelopen jaar hebben er zich in Nicaragua problemen voorgedaan die hun weerga niet hebben. Vanuit Tilburg hebben we die situatie met grote bezorgdheid en verdriet gevolgd. Ondanks de problemen zijn we ook in deze periode de projecten blijven steunen, op de zusterscholen, bij de koffieboeren en bij de vrouwen van Fumdec. Zij kunnen nog steeds profiteren van microkrediet en daarbij passende workshops. Natuurlijk steeds in samenwerking met het Comité ManoVuelta, onze partner in Matagalpa. Zij zijn een onmisbare schakel.

Uitgaande van onze sterke kanten willen we in de komende jaren opnieuw sterk inzetten op het onderwijs. Alle kinderen naar school, kwaliteitsverbetering van het onderwijs en het terugdringen van kinderarbeid staan hoog op de lijst. In dit kader zijn ook tal van bezoeken en besprekingen voor onze Matagalpese bezoekers georganiseerd. Van groot belang is het aansluiten van een nieuwe basisschool (Jeanne d'Arc) bij de onderwijsgroep waarbij Panta Rhei en Zonnestein al vanaf 1988 de kar trekken. De vrijwilligers van de onderwijsvakbond AOb richten zich op de projecten van kinderarbeidvrije zones in Matagalpa en omgeving en zullen dat ook met kracht voortzetten. Erg blij zijn we met het contact tussen pabo Tilburg en de Escuela Normal José Martí (pabo in Matagalpa). Ook zij zorgden voor een kwaliteitsimpuls bij de veranderingen van het onderwijs in onze scholenbandscholen.

Heel jammer is het dat de vrouwengroep van onze stedenband, de Mujeres, die van oudsher zeer actief was als vrijwilligersgroep van onze STM, niet meer als groep werkzaam is. Een van de pijlers van hun werk, het ondersteunen van het microkredietprogramma van Fumdec blijft onverminderd onze aandacht houden. De jarenlange steun aan een ander belangrijk project van de mujeres, het project CasaMaterna in Matagalpa is ook gestopt. Per 1 januari 2018 zijn in het Casa Materna de Matagalpa de deuren gesloten. Onze vrouwengroep heeft dit project, een opvang voor plattelandsvrouwen met een risicozwangerschap, jarenlang gesteund. Veel

moeders en hun gezinnen hebben hier baat bij gehad. De zorgverlening wordt nu geheel overgenomen door de overheid. Dit juichen wij van harte toe! Na 27 jaar zijn zwangere vrouwen voor een veilige bevalling niet meer afhankelijk van giften uit het buitenland.

De koffiegroep is nog steeds volop bezig naar wegen te zoeken om echte, eerlijke Matagalpese koffie in Tilburg en omgeving te introduceren en daarmee een heel concrete hulp aan de kleine koffieboeren in Matagalpa te garanderen. Inmiddels is hun aandacht volledig gegaan naar de ondersteuning van de kleine koffiecoöperatie UCA in San Ramón, een stad op een afstand van zo'n 15 km van Matagalpa.

De onderwijstak van de Stedenband blijft steeds zoeken naar nieuwe contacten. We hebben daar in de voorbije jaren behoorlijk wat vooruitgang geboekt. Ik noemde al de Pabo en basisschool Jeanne d'Arc, die zich begin september van dit jaar aansloot bij het werk van de stedenband met Matagalpa. Daarbij bedoel ik ook zeker organisaties als Het Rekenhuis en het BeweegBuro die ons ondersteunen bij het voorbereiden van workshops om in de Matagalpese zusterscholen de kwaliteit van het onderwijs te verhogen. Het initiatief dat van de STM uitgaat om de groep Tilburg4GlobalGoals een stevige plek in Tilburg te geven is erg belangrijk en toont onze veerkracht.

Om de Global Goals in Tilburg volop aandacht te geven worden we de laatste jaren erg gesteund door de LBSNN. Via hen zijn aantrekkelijke spelvormen uitgedacht en gerealiseerd om op een educatief verantwoorde wijze de Global Goals voor het voetlicht te brengen. De vogeltjesrace, de sjoelbak en het voetbalspel zijn een ludieke wijze om met kinderen, maar zeker ook met volwassenen wereldproblemen aan de orde te stellen, met Matagalpa als voorbeeld.

Het werk van de redactie van ons prachtige informatiebulletin *¡Como No!* mag op deze avond niet onvermeld blijven. Prachtig naar inhoud en vormgeving. Een compliment is hier op zijn plaats.

Wat de komende jaren betreft:

Tal van initiatieven zijn er en zullen er blijven komen. Dat is het mooie van deze club en geeft mij als voorzitter steeds de energie om, ondanks de bedreigingen die er zijn, door te gaan. Daarbij is het wel van belang ondersteund te blijven worden door de Tilburgse politiek. Het bestuur van de stedenband realiseert zich dat terdege en zal in die zin ook in de komende jaren de positie van de stedenband bij gemeentebestuur en politieke partijen blijven benadrukken. Binnen het nieuwe

beleidskader van de Gemeente Tilburg is dat zeker niet makkelijk. Een Wereld te Winnen is nog zeker niet uitgekristalliseerd en behoeft de nodige aanpassingen. Gelukkig hebben we op verschillende momenten, bij verschillende organisaties en individuen veel krediet gekregen. Ik noem daarbij stichting Boekwinst bij Boeken rondom het Paleis, de rozenactie bij Tilburg Ten Miles, de vogeltjesrace op de Tilburgse kermis bij LunaLunaLuna, spinningmarathons bij Basic Fit, Gebouw 83, onze eigen Vuelta de Matagalpa enz.

Ik ga afronden. Ik wens jullie allemaal een erg plezierige avond met elkaar, met de informatie die in de foyer te vinden is, de vrijwillige hapjes en natuurlijk muziek en dans.

Graag wil ik natuurlijk de mensen van de jubileumgroep, de koks bij het voortreffelijke diner en de voorbereiders van deze feestavond van harte bedanken. Natuurlijk mag ik hierbij Martin Schaap van dit prachtige centrum Koningshaven niet vergeten. Dank je wel. Zonder jullie inzet in de voorbije maanden zouden we hier niet zijn.

Een toast op onze vrienden in Matagalpa, op onszelf en op de komende jaren van onze stedenband Tilburg-Matagalpa. Over vijf jaar vieren we weer het volgende lustrum. PROOST ...

Frans Couwenberg

Speech vice-voorzitter Comité Mano Vuelta

Broeders en zusters van Tilburg, van de STM, bevriende scholen en deelnemers van de delegatie uit Matagalpa die ons vergezelt op dit feest waarop wij 35 jaar Stedenband vieren.

Op 5 mei hebben wij daar in Matagalpa (Nicaragua) bij stilgestaan en vandaag op 5 oktober, vieren we deze 35 jarige vriendschap in Tilburg. Het is een belangrijk moment waarop Tilburgers en Nicaraguanen –Matagalpinos– samenkomen. Leve de solidariteit tussen de mensen. Leve de solidariteit.

In 1984 kwamen de eerste solidariteitsbrigades vanuit Tilburg en begon de bouw van de kleuterschool la Chispa. Daar werd het zaadje geplant van waaruit de Stedenband tussen Tilburg en Matagalpa zich heeft ontwikkeld. We herinneren ons nog altijd onze broeder Gé Mooren, zeer betrokken Tilburger, die nog steeds actief is bij de Stedenband en de banden tussen de scholen.

Hierna zijn 35 jaar voorbij gegaan en dat geldt ook voor de scholenbanden.

We willen hier speciaal vermelden het werk dat door alle vrijwilligers in Tilburg en Matagalpa is gerealiseerd, vooral het werk van de voorzitters van de STM, Jan Vugts en Frans Couwenberg, Frans met baard noemen wij hem liefkozend (hij is in Nicaragua erg bekend) en de Matagalpinos sturen hem een stevige omhelzing van erkentelijkheid. Ik vraag voor al deze mensen een stevig applaus.

In deze 35 jaar hebben we de contacten tussen steden, inwoners, scholen, organisaties en gemeenten onderhouden met activiteiten ten behoeve van de lokale ontwikkeling en in het kader van de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Wij hebben ons steentje bijgedragen, voor de gezondheid van vrouwen en kinderen met de bouw van het Moeder- en Kindcentrum in ons geliefde Matagalpa, we hebben bijgedragen aan de kwaliteit van het onderwijs en de schooluitval verminderd.

We hebben bijgedragen aan de bescherming van het milieu, aan herbebossing met de aanplant van het Geboortebos en ook hier in Tilburg is er een Geboortebos. We zijn bezig met milieu-voorlichting

en er is educatie gericht op kinderen in Tilburg, zodat zij ook iets kunnen doen voor de kinderen in Nicaragua. Samen hebben we gewerkt voor een betere planeet en voor sociale rechtvaardigheid, want een betere wereld is mogelijk.

Deze vriendschap tussen Tilburg en Matagalpa komt uit het hart en is er een van ideeën, van initiatieven, van projecten die we samen hebben gedaan op verschillende terreinen. Denk aan het werk op het gebied van Onderwijs, Milieu, Vrouwen, Kinderen, Jongeren en aan het werk op het gebied van economische ontwikkeling.

Belangrijk is de steun met het kredietprogramma voor vrouwen via de organisatie Fumdec. En de steun aan de koffieboeren en boerinnen via de coöperatie UCA in San Ramón, met krediet voor de vernieuwing van hun koffieplanten.

Ook willen we noemen het werk ism onderwijsvakbond Anden bij de scholing van docenten middels speciale trainingen ter voorkoming van kinderarbeid en schooluitval. Hier willen we graag mee doorgaan in 2020.

Onze uitdagingen voor de toekomst zijn doorgaan met de contacten tussen inwoners, gemeenten en scholen, ook die met de Fontys Pabo en de Escuela Normal in Matagalpa, doorgaan met de bescherming van het milieu, met het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, voor de rechten van vrouwen, voor meer economische ontwikkeling en ook voor rechtvaardigheid en vrede, hiermee bijdragend aan de duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals).

We willen een speciale '35 jaar' broche overhandigen aan onze Tilburgse vrienden.

Onze belofte is en blijft om door te gaan met het versterken van onze banden van zusterschap en vriendschap tussen Tilburg en Matagalpa.

LEVE DE STEDENBAND. LEVE 35 JAAR TILBURG-MATAGALPA. LEVE DE SOLIDARITEIT TUSSEN DE MENSEN.

Franklin René Rizo Fuentes

Vijf vragen, twee generaties

Een STM-nieuwjaarspuzzel

In verband met het 35-jarig bestaan vroeg de redactie van ¡Cómo No! een aantal van onze vrijwilligers om vijf vragen kort te beantwoorden. Dat ging via de mail, lekker ouderwets. Hun antwoorden hieronder geven een doorkijkje in de volle breedte van het vrijwilligersbestand.

Naar hun leeftijden durfden we niet te vragen. Maar heel sneaky, zoals het journalisten betaamd, wél naar het geboortjaar. We hebben de antwoorden dan ook weten te clusteren in twee groepen: vijf personen van de 'oude generatie' (geboren vóór 1960) en vijf van de 'jonge generatie'. Nou ja, jong. Daarbij zij aangetekend dat sommige 'ouderen' nog maar kort actief zijn en sommige 'jongeren' al best lang, zeker voor de tijd van tegenwoordig. Kortom: Over wie zou het gaan, wie zegt wat? Een STM-nieuwjaarspuzzel. De tien vrijwilligers in alfabetische volgorde zijn: AK, CG, DD, GM, GW, IH, LD, PH en SC

De 'ouden' spreken:

1

Wat is je eerste associatie bij het woord 'Nicaragua'?

- Armoede en meteen daarna *Esquipulas!*
- De Sandinistische revolutie; de hoop van 1979 en de ellende van nu, veertig jaar later.
- Prachtig Midden-Amerikaans land
- Onzekere situatie
- Werkbezoeken

2

Waar was jij in 1984 toen de Stedenband werd opgericht?

- Ik woonde in Oisterwijk met Adje en Dylan en Remco en ik werkte op de Lommerrijke school van de Hondsborg.
- Ik woonde in Tilburg en was actief betrokken bij de oprichting van de stedenband.
- Ik was weer terug in Tilburg nadat ik met de bouwploeg in Matagalpa was geweest.
- Dat weet ik niet, ik heb pas later van de stedenband gehoord.
- Ik werkte op de school de Leyevoorde.

3

Hoe kwam je bij de Stedenband / wat was jouw eerste bijdrage aan de stedenband?

- Door Wil Boonman, toen collega van mij op de Hondsborgscholen en een bezoek aan de presentatieavond van het bezoek van de Nica-groep in 1997.
- Op 8 juni 1983 hield Thera van Osch in het KWJ-gebouw een verhaal over haar werk in Nicaragua. Zij vroeg me die avond of ik mee wilde werken aan een tentoonstelling voor de Nicaragua-week die in oktober van dat jaar zou plaatsvinden. Vanaf dat moment deed ik mee met het Nicaragua-groepje van Wim Boerboom en ben nooit meer weggegaan.
- Via een oproep in krant: bouwploeg naar Matagalpa, bouwen van een kleuterschool.
- Vijf jaar geleden werd ik door mijn toenmalige vriend uitgenodigd om mee te gaan met de jubileumreis. De eerste week werd in Matagalpa samen met alle Nederlandse gasten het 30-jarig bestaan gevierd. Wat mij opviel was de hartelijkheid van de mensen daar. Ik (van wie ze nog nooit iets gehoord of gezien hadden) werd net zo hartelijk welkom geheten als Miranda, Frans en andere bekenden voor hen. Het bezoek aan diverse projecten waar de stedenband een bijdrage aan levert, heeft heel veel indruk op mij gemaakt. Zelf zien waar het geld naar toe gaat, hoe blij de lokale bevolking hiermee is en het enthousiasme van deze mensen. Dat heeft er toe bijgedragen dat ik een jaar later algemeen bestuurslid ben geworden.
- Gé Mooren werkte op die school toen hij met de bouwploeg naar Matagalpa ging. We gingen als school een scholenband aan en kwamen zo in contact met de stedenband. >>>

4

Wat doe je tegenwoordig voor de Stedenband / wat is je laatste activiteit geweest?

- De Nica-groep van de PI-school Hondsbeg is opgeheven. Ik ben nu niet meer actief in de STM.
- Redactielid van de *¿Cómo No!* met aandacht voor de vrouwgerelateerde onderwerpen en het vormgeven van –liefst eenmalige unieke– projecten, zoals het kookboekje, bomenkwartet en het elektrospel. De laatste activiteit was het meedenken over hoe oud promotiemateriaal te recycleren is in bruikbare spullen.
- Sinds kort weer een bestuursfunctie, namelijk penningmeester, en een project maken voor de bovenbouw van Panta Rhei.
- Mijn laatste activiteit is het mede-organiseren als bestuurslid van de feestdag op 5 oktober. Mijn één na laatste activiteit was het meehelpen op de feestavonden van twee scholen.
- Ik help soms mee bij een activiteit. Laatste activiteit: werkgroep voorbereiding Sport en Beweging voor de zeven docenten die in oktober in Tilburg waren. In die twee weken diverse keren chauffeur en tolk geweest.

5

Wat betekent die activiteit voor jou / hoe voelt het?

- Ik heb geholpen met het maken van het buffet voor het 35-jarig bestaan; vond ik heel leuk om te doen vooral omdat het geleid werd door mijn kookmaat Frank Robben en mijn oud-collega en vriendin Diny van de Pas ook meehielp.
- Door scheppend werk te doen denk ik de voor mij meest zinvolle bijdrage te kunnen leveren. Het werken met mijn handen voelt altijd goed; de ideeën zijn er, de ontwerpen klaar, de uitvoering komt eraan.
- Een bijdrage leveren als vrijwilliger in het bestuur, blij dat ik ook op deze manier een steentje kan bijdragen.
- Een feest organiseren voelt als een hele klus, maar gelukkig zijn we met meerdere personen die een bijdrage leveren hierbij. Het bij de scholen helpen, verkopen van spullen en de Global Goals sjoelbak vind ik ontspannender.
- Ik heb een goed gevoel aan die twee weken in Tilburg overgehouden. Op mijn oude school hadden de kinderen een project over Matagalpa dat ik mee had voorbereid. Toen de docenten uit Matagalpa op Panta Rhei kwamen, was ik daar bij en kon meteen zien hoe het project vorm kreeg. Leuk om het project samen met een oud-collega te maken. Als ‘pensionada’ heb je tijd om een project goed op de rit te zetten. Ik heb erg genoten van de zeven collega’s uit Matagalpa. Ze waren heel enthousiast, leergierig en stonden open voor gesprekken.

De ‘jongeren’ zeggen:

1

Wat is je eerste associatie bij het woord ‘Nicaragua’?

- Mooie herinneringen aan de reis naar het land, vriendelijke en hartelijk mensen ontmoet.
- De stedenband.
- Dat het ver weg ligt.
- Burgeroorlog.
- Prachtige natuur.

2

Waar was jij in 1984 toen de Stedenband werd opgericht?

- Ik woonde in Tilburg, we waren bezig met de oprichting van kollektief kaffee Karree.
- Ergens onder een Tilburgse steen.
- Ik woonde in Oisterwijk en ging in Vught naar school.
- Op de basisschool op Curaçao, dat wil zeggen voor de zomervakantie in de zesde klas, na de zomervakantie brugklas havo.
- Toen was ik nog niet geboren!

3

Hoe kwam je bij de Stedenband / wat was jouw eerste bijdrage aan de stedenband?

- Ik was op de Vrouwendag 2006 en er was iemand die vertelde over microkrediet, op uitnodiging van de Stedenband. In gesprek geraakt met Miranda, die had het over het organiseren van een vrouwenreis naar Nicaragua. Mee gegaan en een projectje opgezet voor de *Hormiguitas*.
- Vanuit de Vuelta-werkgroep kwam in 2001 een verzoek aan de Fietsersbond om adressen van de Tilburgse leden aan te mogen schrijven. Aangezien ik contactpersoon was en ben voor deze regio, kwam dat bij mij terecht. Ik begreep toen dat de stedenband ook bezig was met een milieureis. Daar kon ik niet aan deelnemen. Een jaar later zag ik in de Koerier een aankondiging van een informatieavond ... daar ben ik toen wel naar toe geweest (met alle gevolgen van dien).
- Ik was op zoek naar een Tilburgse organisatie om mijn Spaans op peil te houden. Mijn eerste bijdrage was het vertalen van schoolbrieven (dacht ik).
- Na een onderzoekstage voor mijn studie sociologie in San Carlos. Van daaruit ben ik betrokken gebleven bij Nicaragua. Ik ben toen maar twee of drie dagen in Matagalpa geweest. Een heel andere stad, maar het voelde wel prettig aan. Dat vonkje is gebleven.
- Via mijn vader Frans Couwenberg, mee opgegroeid dus. Mijn basisschool Panta Rhei heeft elk jaar de Matagalpa-week plus sponsorloop. Als leerling deed ik daar ook aan mee.

4

Wat doe je tegenwoordig voor de Stedenband / wat is je laatste activiteit geweest?

- Bezorging en verzending van de *¡Cómo No!* drie maal per jaar.
- Iets in het bestuur, ik maak de notulen van de vergaderingen.
- Een filmmiddag organiseren
- Laatste activiteit was voor het LBSNN in Zoetermeer: vogeltjesrace vervoeren en opzetten en assisteren bij de activiteit, daarna afbreken en terug vervoeren naar Tilburg.
- Niets, ik woon in Nicaragua en kan vanuit hier weinig doen. Wat ik heb gedaan is hulp in de logistiek van de activiteiten in Tilburg.

5

Wat betekent die activiteit voor jou / hoe voelt het?

- Leuk en fijn om te doen, ik hou zo contact met andere vrijwilligers en de stedenband, een duidelijk klusje.
- Het betekent dat ik me op deze manier in kan zetten, samen verantwoordelijkheid nemen voor beslissingen en nadenken over een toekomst. Vooral ook: weten wat er speelt bij de club waarin ik zit, dat vind ik heel belangrijk.
- De activiteit was heel positief! En mooie mix door het samenwerken met Solidaridad. Ik geloof wel in die toevoeging. Door samenwerking kun je een ander bereik hebben. Ik heb zelf ook nieuwe dingen gehoord. Oplossingen voor de koffiesector zijn moeilijk te duiden, maar dat pleit je niet vrij om niks te doen.
- Leuk om dat alles gezien te hebben.
- Het voelt goed om toch een klein steentje bij te kunnen dragen. STM is een stichting die op kleine schaal werkt en praktisch direct met de lokale bevolking contact heeft. Op deze manier is het makkelijker om te zien wat daadwerkelijk de behoefte is en komt de (financiële) hulp in zijn geheel bij de juiste personen/projecten terecht, dit in tegenstelling tot de grote organisaties. Dit is de reden waarom het een goed gevoel geeft om de activiteiten van de stedenband te steunen.

De namen van de vrijwilligers zijn in deze ¡Cómo No! terug te vinden. Kijk op pagina 23 of je ze alle tien goed had!

Terug in Matagalpa

Gepakt en gezakt stonden Mayke en ik op 4 november klaar voor een bezoek aan Matagalpa. Het was bijna twee jaar geleden dat we onze zusterstad gingen bezoeken. Ons laatste bezoek dateerde van februari 2018. De sociaal-economische crisis in Nicaragua die op 18 april 2018 begon, was daar de oorzaak van. Na een verblijf van bijna een jaar van onze zoon Stijn met vrouw en kind bij ons in huis wilden we met eigen ogen gaan zien hoe de situatie in Matagalpa nu is.

Voor ons beiden was het zeker spannend weer op bezoek te gaan en te ervaren wat de crisis en de politieke situatie het land gebracht had. Natuurlijk hadden we ons tevoren zoveel mogelijk op de hoogte gesteld middels gesprekken met Stijn en de leden van de groep Matagalpese leerkrachten die in oktober Tilburg bezochten. We lazen talrijke artikelen in de Nederlandse en Nicaraguaanse pers over de problemen in Nicaragua.

Grotere armoede

Zoals gewoonlijk werden Mayke en ik van harte verwelkomd door familie en vrienden. Al snel werd het ons duidelijk dat in het land sprake is van een veel grotere werkloosheid en daarmee gepaard gaand een grotere armoede. Het toerisme in Matagalpa heeft een enorme klap te verwerken gekregen. Veel hotels en hostels zijn gesloten en restaurants en bars die vooral gericht waren op buitenlandse gasten zijn verdwenen. Pas de laatste maanden trekt het toerisme weer wat aan. Vooral in steden als León en Granada, op Ometepe en de Corn Islands en aan de westkust komen weer behoorlijke aantallen buitenlandse gasten. Hopelijk slaat dat weer over naar het noorden van het land. Er wordt door een aantal horeca-ondernemers in Matagalpa hard gewerkt om de crisis te boven te komen.

Het straatbeeld in Matagalpa is veranderd. Er wordt veel meer op straat gehandeld. Veel boeren komen met hun groente en fruit naar de stad en zoeken een plekje om hun waren uit te stallen en te koop aan te bieden. De concurrentie is enorm. Er is ook een toename van kleine restaurants, die speciaal voor de plaatselijke bevolking lunches en geroosterde vleesgerechten aanbieden. Kleine, lege winkelpanden in het centrum worden opgeknapt. Grote bouwprojecten liggen al jaren stil.

Een van de voor ons belangrijkste vragen was: Is het veilig in Matagalpa? Tijdens de vier weken die we in Nicaragua verbleven hebben we ons niet onveilig gevoeld. Ongemakkelijk af en toe wél. Zeker als je een peloton ME'ers ziet patrouilleren in de stad. Of wanneer je een grote groep motorrijders luid toeterend en schreeuwend door de straten ziet rijden. De mensen in Matagalpa reageren daar niet openlijk op. Praten over politiek doet men niet of nauwelijks. Zeker niet als je het niet eens bent met de huidige regering. Bij een aantal bekenden voel je machteloosheid.

Op volle toeren

Ook was het voor ons belangrijk te ervaren hoe het gesteld is met de projecten die onze stedenband al jaren ondersteunt. Het Comité Mano Vuelta (CMV) draait op volle toeren. Enkele keren hebben we daar daadwerkelijk van kunnen meegenieten. Met hen bezochten we een aantal 'stedenbandscholen', evalueerden we het recente bezoek van leerkrachten aan Tilburg en ze vertelden ons over de lopende projecten bij de koffieboeren van de UCA en het microkredietprogramma van FUMDEC. De projecten op de scholen worden prima begeleid door het bestuur van het CMV en Bielka, de secretaresse. Men heeft goede, constructieve contacten met gemeentelijke ambtenaren, waardoor bouwplannen op scholen doorgang vinden. Ook houdt het Comité de vinger aan de pols bij de UCA en FUMDEC.

levendige straathandel

kleurrijke
kinderkerstoptocht

klaar voor de kerstoptocht
foto's: Frans Couwenberg

Op de scholen worden we allerhartelijkst ontvangen. Men is volop bezig met de afsluiting van het schooljaar en de voorbereidingen van het naderende kerstfeest. Steeds vindt men wel ruimte om ons te laten zien wat er al gedaan is met de opgedane kennis tijdens het werkbezoek in oktober aan Tilburg. Er worden workshops 'gipsmaskers maken' gegeven en de gymlessen die we zagen bevatten talrijke suggesties die in Tilburg aan onze gasten werden voorgelegd. Op de pabo in Matagalpa worden op basis van het geleerde in Tilburg, aanpassingen in het lesprogramma 'rekenen' voor het komende schooljaar doorgevoerd. Kortom, overal zagen we dat het een prima idee was om de groep van zeven docenten uit Matagalpa voor een stage van twee weken in Tilburg uit te nodigen.

Vroege Kerst

Op verschillende zusterscholen werden we uitgenodigd voor hun kerstviering. In de maanden december en januari hebben de kinderen vakantie en zijn de scholen gesloten. Vandaar voor ons 'vroege' kerstvieringen. Bijzonder was ook de grote kerstoptocht voor kinderen van de onderbouw van het gehele basisonderwijs. Verkleed als kerstmannetjes en engeltjes, begeleid door kerstmuziek, liepen honderden kinderen door de straten van het centrum van de stad. Maar ook in Matagalpa geen witte kerst.

Al met al is dit bezoek voor ons de aanleiding om opnieuw met de onderwijsgroep van onze stedenband te gaan bespreken of een bezoek aan Matagalpa tot de mogelijkheden behoort.

Het Comité Mano Vuelta en de zusterscholen staan te trappelen om ons in het voorjaar weer te ontvangen. We zijn van harte welkom. Iets wat overigens ook geldt voor stagiaires fysiotherapie en pabo.

In het Comité staat men er ook voor open om opnieuw een reis met als thema 'Meet the Locals' te organiseren.

Ondanks dat de politieke en sociaal-economische problemen nog lang niet zijn opgelost, zijn er voor onze Stedenband Tilburg-Matagalpa voldoende mogelijkheden en aanknopingspunten de vrienden in onze zusterstad te blijven ondersteunen. Zeker nu is dat hard nodig.

Frans Couwenberg

Filmmiddag met Solidaridad

Zondag 17 november trakteerde ik mijzelf op een middagje film kijken in Cinecitta.
Drie films, drie thema's.

Bram Verkerke (Solidaridad) verzorgt de inleiding
foto's: Toon Oomen

Koffiecoöperaties doen hun best

De wereldwijde koffiesector verkeert in een crisis; koffie verbouwen is niet meer rendabel voor veel kleine boeren en de productie is schadelijk voor het milieu. De negatieve economische en ecologische gevolgen van deze crisis zullen de komende generaties keihard raken. Er is dan ook dringend behoefte aan het produceren van een betere kwaliteit koffie met minder negatieve gevolgen voor mens en milieu. Koffiecoöperaties in Nicaragua ondersteunen en trainen boeren om de teelt, de productie en de verwerking van hun koffie te verbeteren. Daarbij is de kwaliteit van de oogst net zo belangrijk als de kwantiteit. Met krediet vanuit de coöperatie kunnen kleine producenten hun plantage beter onderhouden en ook vernieuwen. Omdat deze boeren hun lening in de loop van de tijd terugbetalen, blijft het geld beschikbaar voor andere leden. De Stedenband financiert dit soort projecten bij de coöperaties Cecocafen en UCA San Ramón. De opbrengst van de filmmiddag gaat naar laatstgenoemde coöperatie.

Uitsmijter was **Pájaros de Verano**. Prachtige film waarin je kunt zien dat er helemaal geen klimaatverandering nodig is om alles naar de bliksem te laten gaan; drugs en wapens kunnen dat ook prima.

Van elke film blijft altijd wel een zaadje hangen in m'n gedachten; iets waar je, soms onbewust, de dagen daarna nog over nadenkt. Of het gevoel blijft je bij en komt omhoog in een andere situatie. Bijvoorbeeld bij het inschenken van een kop koffie.

Want daar ging de eerste film over: koffieboeren. En dan met name over koffieroest; een schimmel in de koffieplant die de hele koffieoogst doet mislukken als die eenmaal je gewassen heeft aangetast. Weer zo'n gevolg van klimaatverandering waardoor het daar nu al veel warmer en vochtiger is. Maar er is hoop want er is een resistente koffieplant waarop de boeren kunnen overstappen. Ah gelukkig; ik kan gewoon koffie blijven drinken!

Maar om daar nu nog dagen over na te denken ... Het was iets anders. Na de film vertelde **Bram Verkerke** van **Solidaridad** hoeveel een boer verdient aan een kilo koffie. Plaatjes met grafieken waar de winsten van de koffiereuzen als Starbucks op schaal getekend zijn naast de winst die de boer maakt. Dat zijn dezelfde soort plaatjes als dat je bijvoorbeeld de grootte van de aarde afbeeldt naast de grootte van de zon ... dat blijft dus hangen als je je volgende kopje koffie zet.

Wat me bij bleef van de tweede film? Die ging over de kappers van suikerriet in El Salvador. Dat gebeurt daar met de hand. In de brandende zon. Blijkt dat kappers massaal last krijgen van nierfalen doordat ze permanent een zonnesteek hebben en veel te weinig drinken en geen pauzes nemen. Want ze worden betaald per gekapte baal riet. En als je pauze hebt verdien je niets.

Uiteindelijk is het verband aangetoond tussen nierfalen en het gebrek aan schaduw, water en het nemen van pauzes. Maar het bizarre is dat kappers die reeds zelf aan de dialyse moeten om te overleven toch niet willen veranderen in hun werkwijze. Dat die nog steeds geen heil zien in pauzes in de schaduw en een waterfles op je rug. Hoe makkelijk kan het zijn om jezelf te beschermen!?

Ik kijk naar mezelf, terwijl ik dit schrijf en mijn volgende kop koffie inschenk waar ik altijd een extra boost van krijg om nog effe door te gaan om een deadline te halen, waarna ik in de auto stap om met teveel haast naar de volgende afspraak rijd om de volgende deadline te halen en denk: hoe dom, koppig en blind kun je zijn als rietkapper!

Aart de Jong

Problemen in de suikerindustrie

De afgelopen decennia zijn duizenden rietkappers in Midden-Amerika een pijnlijke dood gestorven aan een mysterieuze nierziekte. Waarom sterven zij zo jong? Heeft het te maken met de loodzware omstandigheden waarin zij moeten werken? Deze vraag onderzoekt de Salvadoraanse arts Jarquín, zelf kind van een suikerboer met nierfalen. Om goed onderzoek te kunnen doen heeft Jarquín echter de medewerking van de suikerindustrie nodig. Die is in Midden-Amerika oppermachtig en niet erg veranderingsgezind. Gelukkig is er één fabrikant in El Salvador, de directeur van suikerfabriek El Angel, die wel wil praten. Uiteindelijk kunnen Jarquín en zijn collega's een project opzetten om de werkomstandigheden van de kappers te verbeteren. Maar hoe doe je dat als niet alleen de fabrikanten maar ook hun voormannen al jaren volgens vaste patronen werken? De film 'Engel in het Suikerriet' van Solidaridad laat zien hoe moeilijk de weg naar verandering is, hóe moeilijk het is om oude vertrouwde gewoontes te doorbreken.

Terug in de tijd

Op verzoek van de ¡Cómo No!-redactie stuurde Jos van der Sterren een aantal rondzendbrieven uit de periode dat hij en zijn vrouw An van Dixhoorn in Matagalpa aan het werk waren. Jos werkte als onderwijsadviseur aan UNAN-CPES (Centro Popular de Estudios Superiores, een hbo-opleiding in Matagalpa) en An als adviseur vrouwenprogramma CONAPI. We nemen een greep uit deze brieven, die vanuit Matagalpa in de periode 1990-1994 aan kennissen in Nederland geschreven zijn.

De veertiende september is nationale feestdag in Nicaragua. In heel Midden-Amerika wordt op die dag de onafhankelijkheid van Spanje gevierd. Het hele theater gaat gepaard met een mis, een optocht, de *desfile* van alle middelbare scholen (inclusief hun schoolfanfares) en ook een *desfile hípico*, een paardenoptocht, die meestal uitloopt op een zuippartij van de welgestelde veeboeren uit de omstreken, die vervolgens met hun zwarte pakjes met hun zwarte handschoenen, hun zwarte zonnebrillen en hun zwarte cowboyhoeden van hun zwarte rossen donderen.

Vandaag dus feestdag en morgen ook, de tijd om wat te lezen in het boek van Theo Klomberg (*De beweging der dwazen* handelt over twintig jaar werk aan de basis in Chili) en ook om de was te doen, nu Rosie op het punt staat te bevallen en dus met zwangerschapsverlof is. Dit betekent onder andere een gevecht met spijkerbroeken en grote hoeslakens, alleen al om ze in de wasbak te krijgen en ze vervolgens met de hand te wassen.

Bezoek uit Tilburg

De afgelopen maanden stonden in het teken van bezoek. Onder andere bezoek aan plekken die voor mij nieuw waren. Zoals de vulkaan Mombacho, waar je boven in de mist en met je neus in de zwavellucht echt het gevoel hebt aan het eind van de wereld te staan. Of de Laguna de Apoyo waar je heerlijk kunt zwemmen.

In de maand augustus hadden we ook bezoek en wel van Jan Vugts, die namens de stedenband Tilburg-Matagalpa op werkbezoek kwam voor vijf weken. Vijf weken werken met name aan de overdracht van de stedenband aan een Nicaraguaanse vertegenwoordiging die het van ons moet gaan overnemen, als we (Jos en Anneke, red.) over een klein jaar teruggaan. Ook ik ben de laatste maanden wat meer bij de stedenband betrokken geraakt nu Anneke het erg druk heeft met haar werk. Ik vind het wel leuk om het erbij te doen, al kost het vaak erg veel tijd, omdat men-sen niet op de afgesproken tijdstippen komen opdagen. Maar je leert echt van dichtbij de problemen van de mensen in Matagalpa kennen, en je ziet ook hoe moeilijk het is om er binnen de huidige context iets aan te verbeteren, aangezien iedereen (sandinist of niet) denkt: 'ikke, ikke en de rest kan stikken'.

Verder is Matagalpa in de ban geweest van het eerste departementale congres van het FSLN. Het FSLN is de laatste maanden bezig geweest met een intern democratiseringsproces met als belangrijkste doel het herstellen van de band tussen de partijtoppen de leden aan de basis. Daarnaast moeten er veranderingen aangebracht worden in statuten en structuur van de partij, die van oudsher gebaseerd zijn op militaire principes, het FSLN is immers geboren als guerrillabeweging.

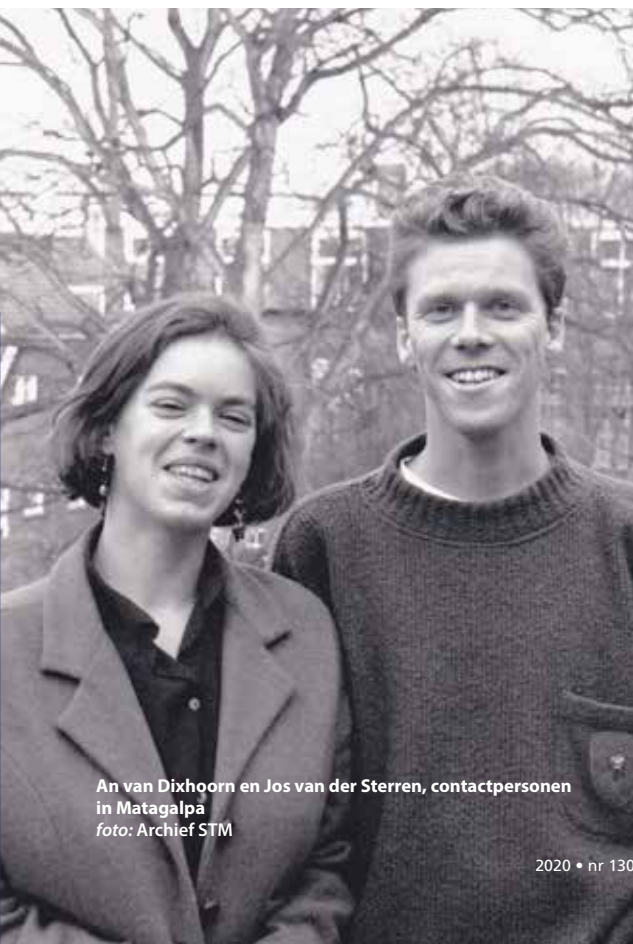
Eén van de onderwerpen waar felle discussie over ontstond was de vraag of ex-contra's lid kunnen worden van het FSLN. Veel mensen zijn er tegen, toch wordt op landelijk niveau toenadering gezocht met de ex-contra's binnen de politiek van nationale verzoening.

De economische politiek van Chamorro heeft er intussen toe geleid dat de kleine industrie binnenkort volledig failliet is. Een klein voorbeeld betreft de zuivelhandel (eieren en kippen): er zijn veel kleine en middelgrote bedrijven die voor de lokale markt produceren. De regering heeft nu toegestaan dat de veel goedkopere eieren uit El Salvador de markt mogen verzieken. De enige bedrijven die zichzelf staande kunnen houden tegen de goedkopere geïmporteerde eieren zijn bedrijven die koelinstallaties hebben en dus met een voorraad kunnen werken. Tegelijkertijd wordt de prijs van veevoer opgeschroefd, zodat deze kleinere bedrijfjes van twee kanten worden geraakt. Als je dan ook nog weet dat de grote kippenfokbedrijven eigendom zijn van onder andere de minister-president Lacayo ...

Tot zover Jos.

Een overheersend machismo

Het afgelopen weekend ben ik, An, weer de *campo* (het buitengebied) ingegaan. Deze keer met een vriend uit Estelí. Matiguás ligt nog vóór Rio Blanco. We vielen met onze neus in de boter, want er bleek een grote bijeenkomst te zijn van de Partido Liberal. Alemán, de extreem-rechtse >> burgemeester van Managua was er ook. De traditie bij dit soort bijeenkomsten

An van Dixhoorn en Jos van der Sterren, contactpersonen in Matagalpa
foto: Archief STM

Jos en An op het 15-jarig jubileum van de Stedenband, samen met Daysi Garcia en Elena Marengo uit Matagalpa
foto: Miranda van der Klaauw

gezamenlijke maaltijd met de vrouwen van El Chile en Zapote

bij de werkplaats in aanbouw in El Zapote
foto: Archief An en Jos

is, dat alle mannen uit het dorp de speciale gast te paard op gaan halen, op een afgesproken plek. Dan komen ze aanstormen, het dorp in, Alemán voorop, met veel gejoel en gejuich, rode partijvlaggen (dat heeft hier niets met communisme of sandinisme te maken). Alemán lijkt een echte *campesino*, zo te paard en dat maakt indruk. Men zegt dat het een gewone partijbijeenkomst was, maar er gaan ook geruchten dat de mensen van de extreem-rechtse Partido Liberal de ex-contra's aan het mobiliseren zijn. Jos was al helemaal ongerust toen we terugkwamen want de bijeenkomst had de nationale pers gehaald. Daarin leek het dat de ex-contra's het stadje Matiguás bezet hadden.

Zo zie je maar weer: de kranten zijn niet te vertrouwen of we hebben het gewoon niet in de gaten gehad. Het enige waar we wakker van lagen, waren alle dronken mannen na de grootse bijeenkomst, maar da's vrij normaal in het weekend.

Onderweg hadden we stevige discussies. Het blijkt dat vertegenwoordigers van CONAPI (een organisatie van diverse coöperaties, red.) vinden dat een vrouw niet moet werken als het niet per sé moet en dat terwijl de groep coöperatieleden die zij vertegenwoordigen voor het grootste deel uit vrouwen bestaat en hun presidente, die twee maanden geleden verongelukt is, een bijzonder sterke vrouw was. Natuurlijk denk je dan dat het cultuurverschil groot is, maar toch is dit niet zomaar te accepteren. Er is hier tenslotte een wet, die zegt dat mannen en vrouwen gelijk verantwoordelijk zijn voor huishoudelijke taken en de verzorging van de kinderen. Oké, sandinistische tijden, maar toch. Er zijn radicale en minder radicale vrouwengroepen, er zijn ook discussies over hoe te reageren op vrouwenmishandeling. Er moet wat mogelijk zijn, denk je dan. Vergeet het maar, het machismo zit hier heel diep. Het is een schande als een vrouw vreemd gaat, kranten staan dan vol, arme man bedrogen. En dat vertelt de man die elke avond een ander mokkel zoekt om de koffer in te duiken (in die termen). Elke avond – zeggen ook de vrouwen. Die geven tenminste toe, dat ze het niet altijd even geweldig vinden.

Voor de komende tijd heb ik nu duidelijkere plannen: het jongerenproject blijft leuk en daar blijf ik mee bezig, maar de meeste tijd zal ik toch in CONAPI gaan investeren. Ik moest toch een keuze maken. Je zult wel denken: hoezo keuze? Je doet het stedenbandwerk, het jongerenproject, CONAPI, de pianolessen. Het is best makkelijk te doen, we hebben immers geen tv, geen hopen vrienden of leuke café's, geen theater. Van activiteit kunnen wisselen is dan wel zo prettig, ook gelet op de broodnodige motivatie.

lets over de situatie hier ...

Hebben jullie in Nederland wat gehoord over de *maremoto* (zeebeving) aan de Pacificse kust van Midden-Amerika? Het epicentrum lag voor de Nicaraguaanse kust. Het gevolg waren vijftien tot twintig meter hoge golven, die in één klap huizen, auto's en bomen vernielden en nogal wat doden, gewonden en vermisten achterlieten. Ons favoriete hotel in Casares is met de grond gelijk gemaakt en de eigenaresse is overleden. Hetzelfde verhaal voor alle kustplaatsjes. De golven kwamen tot twee kilometer landinwaarts.

Op dit moment zijn er maar liefst drie groepen in hongerstaking. Eerst de

oorlogsslachtoffers, nu ook de arbeiders van de lokale PTT en een groep werknemers van een ander bedrijf. In het verleden is dat een probaat actiemiddel gebleken om looneisen kracht bij te zetten, maar deze keer ziet het er naar uit, dat er eerst doden moeten vallen.

En verder hetzelfde verhaal over de grootgrondbezitters van voorheen: zij krijgen alsnog hun grond terug (voor zover ze geen familie van Somoza of overtuigd somocist zijn). Dit omdat deVS hun financiële steun hebben stopgezet totdat aan een aantal eisen is voldaan. Daardoor is de regering als een gek bezig de gronden terug te geven, hebben ze de politiechef op nationaal niveau vervangen (dat was een sen is nu iemand waar de Amerikanen 'wat mee kunnen') en dienen een aantal bedrijven geprivatiseerd te worden. Een gevolg van het teruggeven van de grond is dat de kleine boeren weer gedwongen worden als landarbeiders te gaan werken. De opbrengsten van de mais- en bonenooft liggen lager dan de kosten, wat hetzelfde effect heeft. In de dorpen waar ik werk, zie je steeds meer boeren hun grond verkopen, boeren die hun leningen aan de bank niet kunnen betalen en daardoor buiten-gesloten worden van elke kredietmogelijkheid. Dan lenen ze een *quintal* (honderd pond) mais of bonen voor eigen consumptie, waarvoor ze een oogst later twee *quintales* moeten teruggeven. Lukt dat niet, dan bij de volgende drie ... en dat kan dus aardig oplopen.

Tot slot nog even dit: nog twee maandjes en dan gaan we verhuizen. 'En je was zo enthousiast over jullie huisje!' Jazeker, en dat zijn we nog steeds, maar het nieuwe huis is nóg leuker. Een echt Nica-huis, met een golfplaten plafond, annex dak, zonder water de meeste tijd, een wc voor twee buiten en een douche onder de blote hemel. Het mooiste is de tuin, met maracuyá, grapefruit, mango en koffie. Een hele lap grond die gebruikt kan worden voor bananen, kippen en zaaigoed. Het is het huis van onze vriendin Anne. Voor wie haar kent: ze is halsoverkop en stapelverliefd naar Mexico vertrokken.

An van Dixhoorn en Jos van der Sterren

Keune deed wat gedaan moest: zijn levenswerk

In het boek *Doen wat moet worden gedaan* beschrijft Lou Keune zijn wetenschappelijke en politieke leven. Dat leven speelde zich grotendeels af in Tilburg en in Latijns-Amerika. Het boek is te zien als een weerslag van meer dan zes decennia academisch denken, linkse beweging en (internationale) actie. Dat start bij de Hongaarse opstand in 1956, net toen Lou in Tilburg kwam studeren. In het hoofdstuk met de mooie titel *Venceremos!* bespreekt Keune Nicaragua. Lou was betrokken bij de oprichting van de Stedenband Tilburg-Matagalpa in 1984. Maar ontwikkelingssamenwerking – in het groot of in het klein – roept bij hem gemengde gevoelens op. Oók de stedenband dus. Is het dan allemaal één grote leugen? Een schaamlap? Reden genoeg voor *¡Cómo No!*-lezers om dit boek eens te lezen.

Bij de drukbezochte boekpresentatie in het Textielmuseum waren enkele sprekers uitgenodigd, onder wie Thera van Osch, een van Keune's leerlingen. Zij hielp in Nicaragua met het opleiden van kaderleden voor de landbouwhervorming. Dat was begin jaren tachtig, midden in de door de VS geleide contra-oorlog. Een andere spreker was Jan Pronk, de voormalige minister van ontwikkelingssamenwerking, generatiegenoot en geestverwant van Lou. Jan en Lou waren als jongemannen kerkelijk georiënteerd, later daarvan afgedreven, maar eigenlijk nooit helemaal. In de bijeenkomst bleek goed dat ieder toch zijn eigen ontwikkeling doormaakt, door de decennia heen. Van Osch en Pronk zijn pessimistischer, cynisch geworden, waar Keune geloof is blijven houden in bijsturing door overheidsingrijpen. Maar dan moet de burger wél van zich laten horen, liefst in georganiseerd verband, zoals via de vakbeweging. En de overheid moet daarin wél radicaal durven te kiezen.

Blijven bemoeien

Niet voor niets zijn Keune's inspanningen tot op de dag van vandaag gericht op die zo noodzakelijke omslag. Zo dringt hij momenteel, samen met anderen, bij een kamercommissie aan op het daadwerkelijk in praktijk brengen van 'eerlijke' indicatoren. Immers: meten is weten. Als we anders gaan rekenen brengen we zaken in kaart waar Lou zijn hele leven al mee bezig is geweest, namelijk het zichtbaar maken van sociaaleconomische ongelijkheden en van onze ecologische schuld. Misschien betekent dat dat we in termen van het bruto nationaal product naar een 'krimpeconomie' toe moeten. Dat moet dan maar, dat is onze erfenis, onze schuld, zou je kunnen zeggen. En dat brengt ons ergens weer terug bij het katholieke begrip van erfzonde, zoals de bevrijdingstheologen dat hanteerden. Op verschillende plaatsen in zijn boek merkt Keune op dat het verleden zich herhaalt. Zowel de foute dingen (bv. de privatiseringen) als de goede (bv. *community development*). Daarom is het ook een plicht om ons ertegenaan te blijven bemoeien, van onderaf. Zowel hier als daar.

Lou Keune heeft alles goed bewaard en op een rij gezet. De enorme literatuurlijst is chronologisch geordend en laat daardoor echt een ontwikkeling van ideeën zien. Het levenswerk telt maar liefst 431 pagina's; je kunt het boek kopen (bij Livius en Gianotten

Tekst achterflap:

'Lou Keune (1938, Houthem) was als kind al gefascineerd door mensenrechten, armoede en andere culturen. Missionarissen in de Rooms-Katholieke Kerk waar hij mee opgroeide, brachten in die jaren die buitenwereld dichterbij. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen ook veel internationale initiatieven op gang om de wereld beter te maken, waar Lou over droomde om aan deel te nemen. Lou wilde, samen met zijn vrouw Wil, in de "arme landen" gaan werken en zij vertrokken in 1962 naar Colombia. Daar leerden ze snel een andere werkelijkheid kennen: armen kunnen zich best zelf organiseren, en de oplossing is niet dat "zij" zo snel mogelijk net als "wij" in het Westen worden. Ontwikkelingswerk is vooral verandering in het Westen doorvoeren. Lou en Wil keerden terug naar Nederland en hebben daarna een enorme hoop werk verzet om mondiale en lokale rechtvaardige verhoudingen dichterbij te krijgen. In het boek beschrijft Lou hoe zijn denken en doen in een stroomversnelling raakte. Hij vertelt over de politieke initiatieven waar hij deel van uitmaakte en de wisselende successen die daarmee werden geboekt: van de eerste Wereldwinkels tot organisaties voor alternatieve economie en "anders rekenen". Ook zijn wetenschappelijke werk en de strijd die er over op gang kwam aan de Universiteit van Tilburg komen uitgebreid aan bod.'

ligt het in de schappen, 25 euro), maar er is op loukeune.nl ook een digitale versie vrij te downloaden. Veel onderwerpen komen op meerdere plaatsen in het boek terug, 'daar kom ik later op terug' lees je dan. Digitaal ben je er waarschijnlijk sneller bij dan via de papieren inhoudsopgave. Bij de zoekfunctie kun je ook een persoon intikken, zoals bijvoorbeeld Guillermo Alvarez, welbekend bij de stedenband. Hij was leider van de studentenbeweging tegen Pinochet in Chili en één van de vluchtelingen die in de jaren zeventig in Tilburg zijn neergestreken. Lou had bij zijn 'ontvoeringsoperatie' een actieve rol, dankbaar gebruikmakend van zijn positie aan de universiteit.

Belangrijke begrippen

Twee uitdrukkingen vatten Keune's denken het beste samen, dat zijn 'omgekeerde ontwikkelingshulp' (*development of underdevelopment*) en 'ontwikkelingswerk is thuiswerk'. Maar er zijn meer zoektermen voor de scrollende lezer, zoals de klassieke begrippen (neo)liberalisme, (neo)marxisme en (neo)nationalisme – is de natiestaat een anachronisme? Andere belangrijke begrippen zijn mondialisering (nu meestal globalisering genoemd), exportgeleide groei (onze boeren!), ongelijkheid, uitsluiting en emancipatie.

Taalgebruik speelt een rol bij machtsuitoefening. Een land dat heerst over andere landen legt haar taal op aan de 'onderworpenen' in haar imperium. Keune zag dit 'onderdrukkend taalgebruik' ook terug in het onderwijs op de universiteit. Het dominante wetenschappelijke jargon was 'positie-bevestigend' en deze moest dus worden gedeconstrueerd. Nieuwe terminologie daarentegen werkte 'bevrijdend', zowel voor de opstandige generatie hier ten lande als voor de onderdrukten elders. Maar 'verhullend taalgebruik' kan ook van belang zijn voor de goede zaak, dat blijkt wel als Keune de clandestiene ontvoering van Guillermo beschrijft en de geheime medische zendingen naar de overkant van de oceaan.

Dan nog even dit. Voor wie graag reist en meent dat toerisme van belang is voor de verdere ontwikkeling van een land, daar heeft het boek een teleurstellende boodschap. Dat staat namelijk allerminst vast. Keune neigt naar de conclusie dat voor de bestemmingslanden uiteindelijk de nadelen groter zijn dan de voordelen. Veel opbrengst van toerisme lekt naar het buitenland en de indicatoren voor de positieve effecten zijn zeer onbetrouwbaar.

Herman Fitters

Vriendenavond

Dinsdag 17 maart a.s. gaan we als Stichting Amigos de Matagalpa weer een gezellige vriendenavond organiseren. Dan kunnen we elkaar ontmoeten, bijpraten over en elkaar enthousiast maken voor Matagalpa, voor de vriend(inn) en en projecten dáár. Want dáár kan niet zonder vrienden h́ier. Met foto's en enkele filmpjes kijken we terug op 35 jaar stedenband en het afgelopen jubileumjaar. Natuurlijk is er ook muziek en weer een leuke quiz. Net als bij het afgelopen symposium zullen we de actuele situatie in Nicaragua bespreken. Dit alles met oog op de volgende vijf jaar! De vrienden van Matagalpa (www.amigostilburg.nl) ondersteunen het werk van de Stedenband in Tilburg. Bent u al vriend(in), dan bent u bij deze van harte uitgenodigd. Bent u nog geen vriend(in), dan bent u ook van harte welkom, want dan wordt u het misschien.

Dus: dinsdag 17 maart, 20.00 u.
Raakveld, Koestraat 113 te Tilburg.

vriendenstichting

Wens

We wensen alle lezers, betrokkenen, vrijwilligers, vrienden en donateurs een heel mooi en solidair 2020 toe en we hopen natuurlijk het beste voor ons geliefde Nicaragua.

We zijn trots op wat we hebben bereikt de afgelopen 35 jaar en we hopen dat jullie nog lang met ons mee zullen doen. Wil je actief of actiever worden, mail dan naar

stedenband@tilburg-matagalpa.nl of kijk op <http://www.vrijwilligerstilburg.nl/vacaturebank>

Wil je een project steunen? Donaties voor projecten kun je overmaken op bankrekening NL53 RABO 0170 2385 63 t.n.v. Stedenband Tilburg-Matagalpa te Tilburg o.v.v. het project dat je wilt steunen. De projecten zijn: onderwijs, stop kinderarbeid, microkrediet of koffieboeren.

Of maak een donatie over via de website. Klik op de knop 'donate', dan kom je bij deze link <https://www.whyonate.nl/fundraising/stedenband-tilburg-matagalpa-0nec/nl>

Bij voorbaat dank!

ClubSupport

Dankzij de Rabobank ClubSupport actie mocht de Stedenband een cheque van 324 euro in ontvangst nemen. De bijdrage was bestemd voor het jubileum.

Dank aan alle stemmers!

Rectificatie

Per abuis stond in de vorige *¡Cómo No!* een verkeerde foto met verkeerde namen bij het stukje over de Scholierencompetitie. In 2019 reikte Frank van Pamelan de eerste prijs uit aan het Beatrix College.

Boekenmarkt en TTM

Op een zeer zonnig en warm Boeken rond het Paleis waren we present, dit jaar samen met de Stedenband Tilburg Same Tanzania. Beide organisaties verdienden **426 euro** voor projecten in de zustersteden. Dank aan Boek winst!

Een week later, met de rozenactie op de Tilburg Ten Miles, mochten we **1500 euro** bijschrijven op de projectenrekening. Leuk was het om dit jaar namens de organisatie rozen uit te delen aan de wandelaars die zaterdag een afstand liepen. Ook deze mensen gingen, net als de hardlopers zondag, op de foto bij de Global Goals fotokiosk.

foto: HD ontwerp

flyer toerisme

Onze reizen gaan weer van start

Overweeg je een reis naar Nicaragua? Boek dan via ons een week 'Meet the Locals' in Matagalpa of andere bijzondere pakketten. Op de website <https://toerisme.tilburg-matagalpa.nl/> vind je alle informatie. Of stuur een mailtje naar toerisme@tilburg-matagalpa.nl

Wat betreft de veiligheid in Nicaragua: de problemen zijn nog niet opgelost, maar de veiligheid en de rust zijn wel teruggekeerd. Nicaragua is net zo veilig als de andere landen in Midden-Amerika.

Wij werken met ingang van dit jaar samen met Patiperra travels, specialist in reizen naar Latijns-Amerika. Patiperra is aangesloten bij het Garantiefonds voor Gespecialiseerde Touroperators (GGTO).

T-shirts 35 JAAR

Er zijn nog mooie biologische fair trade T-shirts te koop! Voor 10 euro heb je een dames- of herenmodel en keus uit drie kleuren (grijs, donkerblauw en bordeauxrood). Onze meester T-shirtmaker Jan Duijvekam heeft voor dit jubileumjaar de nationale bloem van Nicaragua –de sacuanjoche– gebruikt in zijn ontwerp. Maar je kunt het ook zien als een wiel dat draait en draait en draait, al 35 jaar. Mail naar stedenband@tilburg-matagalpa.nl en plaats je bestelling!

Antwoorden op de 'vijf vragen' zijn achtereenvolgens gegeven door:

Peter, Louise, Gé, Anneke, Gerda en forever young Corine, Theo, Ingrid, Donna en Stijn (zie blz. 13)

Franklin als ontdekkingsreiziger
foto: Arjan Lammerts